

Tréfás mesék

Csalóka Péter

40. Hát Csalóka Péter ez is olyan vót, hogy becsapott mindenkit. Vót őneki bőven ez is, az is, amaz is; elment a vendéglőbe. Nem vót nála egy fillér se. Mondja a zenészeknek – hát ugye olyan városi hogyhíjkon a zenészek ott vannak:

– Ide figyeljtek, cigányok – azt mondja –, az éccaka csak nekem fogtok muzsikálni! Senki másnak! Tudjátok, mit kaptok érte? Egy-egy hold földet mindegyik! A legjavából!

Jú, egy hold föld! Milyen öröm vót az, hát mennyi pénzérték az! Heten vótak a bandába. Hét hold föld! Húzták Péternek: Péter nyomta reggelig a nótát, füttyölt, táncolt, satöbbi. Na, jól kidorzékolta oszt magát Péter. Az urak azt mondják:

– Mi van evvel a Péterrel, de sok pénzi lehet! – azt mondják. – Hát ez óriási összegbe kerül!

Hm, igen ám, elgyütt a reggel. Kihörpintik az itókájokat.

– No, sorakozó, cigányok! – azt mondja; nagy zenészek mindegyik. – Gyerünk a földér! Hordjátok el a földet, mind a hét holdat, mert nekem kell a hely!

Na, összenéznek a cigányok: hát most hét hold földet ők hova hordjanak? Neki kell a hely. Ottmaradt a föld, ottmaradt minden. Igen mérgesek lettek erre a cigányok! No, megverik Csalóka Pétert, amiér ő ilyen huncut vót. El is indultak nála. De Péter is számított erre, megelőzte őket, mán a városba bement, és egy étterembe rendelt egy csomó – nem rendelte meg, csak kifizetett egy nagy csomó ételt. Azt mondta a főpincérnek:

– Nem fizetek, ha azt fogom mondani: most ki van fizetve. Majd mikor elfogyasztódik a menő, hogy: fizet a sapka!

Hát úgy is vót, Péter hazalépett, a cigányok meg is jelentkeztek.

– Hehej, aranyos jó testvérek, csak hogy itt vagytok! – azt mondja. – Most mán – azt mondja –, jót mulattunk az éccaka, most mán jót ebédeljünk. Gyerünk, majd én fizetek mindent! – azt mondja.

Elmentek az étterembe, Péter rendelt – hujjuj, nyolcan nem bírták megenni, annyit rendelt!

– Jóllaktatok?

– Jól.

– Na, gyerünk akkor!

– De hát, uram – azt mondja –, hát nem fizeti ki a cekket?

– Én? Fizet a sapka! – egy rossz sapka vót a fején.

Összenéznek a cigányok:

– Hej – azt mondja a primás –, vegyük meg az anyja istállóját! – azt mondja. – Hát ennyit megettünk, oszt fizet a sapka, oszt kész! Hogy adod azt a sapkát? – mondják neki a zenészek.

Hát ő oszt mondott nekik egy olyan borsos árat, hogy még maga is elszörnyedt. No de a zenészek úgy olyan helyen hegedültek, vót pénzik, nem álltak ők rosszul. Kifizették a nagy összeget, egy rossz sapkaér.

– No – azt mondja –, ma este nem hegedüljünk!

Bementek egy étterembe: ettek-ittak, mulattak. Hát egyszer oszt összeszedelődzködnek, oszt mennek haza. Hopp, eléjükbe áll a főpincér!

– Gyerünk fizetni! Hát csak nem léptek le? – azt mondja.

– Hát mit – azt mondja a primás –, fizetett a sapka, nem?

– Micsoda? Még bolondnak akarsz te nézni?

Szólt a kidobólegényeknek: na, oszt adtak a cigányoknak. De úgy összeverték őket, hogy szegények alig bírtak hazamenni.

– No, Péter, neked annyi – mondják a cigányok egy-két nap múlva, mikor mán felesledek. – Hát jól elvezetted bennünket! Gyerünk, nyírjuk ki Pétert!

Hát kimentek. Mán Péter látta messziről, hogy gyűnnek. Mondta má az asszonnak, hogy:

– Baj lesz! No de ne törődj velem!

Vót olyan harminc kilós süldőcskéje, leszúrta. Kivette a hólyagját, a vérrel teletöltötte, betette a feleségének a hóna alá.

– Szorítsd be – azt mondja –, úgy, hogy ki ne essen!

Gyűnnek a cigányok:

– Na, Péter, neked annyi! Kinyírjunk!

– Hej, asszony – azt mondja –, hát te nem készítettél a vendégeknek semmit?

– Hát mit, még te akarsz megvendégelni?

– Bizony én! Hol a kaja? Hol a pia? – mondja az asszonynak.

– Hát nincs, nem csináltam...

– Nem-e? – kikapja Csalóka Péter a kést: püff, az asszonnak a szíve felé vágta.

Hát nem a szíve felé, a disznóhólyagba vágta. A vér kibuggyan – a cigányoknak felakad a szemük!

– Jóisten, hát micsináltál, Péter? Megölted az asszont, hát hadtad vóna – azt mondja –, hát legalább – azt mondja – ő élt vóna!

– Eh, sose búsuljatok! – azt mondja. – Van nekem egy szépen szóló muzsikám. Ha meghúszom, talpra áll.

Bement – hát olyan muzsika vót, tán még egy húr se vót rajta. Hogy azon ki tudja, ki hegedült? Meghúzza Péter: az asszon kinyissa a szemét. Megin meghúzza: felemeli a kezét. Meghúzza harmadszor:

– Mít kérnek az urak? – azt mondja az asszon.

– Huhuhú! – egymásra néznek a cigányok. – Hát milyen hegedű ez?

– Ez – azt mondja –, szépen szóló hegedű; aki meghal, ha meghúzzom – azt mondja –, az is felébred.

– Haj – azt mondják – kell nekünk ez! Mennyibe van?

– Hát – azt mondja – ez igen drága nektek!

– Ne törődj vele!

Annyira-mennyire, hogy igen-igen nagy pénzér megalkudtak osztán a muzsiká-ra. Odaadta Péter a muzsikát, kifizették. Összeülkezik a cigányok, oszt mennek haza. Hazamennek, mentek egenyest a prímásnál.

– Hej, te asszon, te hol vagy, hol a kaja? Mér nem hoztad a vacsorát?

Fogta a késit: püff, szíven vágja vele az asszont! Az asszony összeesik, meg se mozdul tovább. Veszi a hegedűt, meghúzza. Húzhatta már annak, meg se mozdult.

Azt mondja a másik:

– Te nem jól ölted meg az asszont, gyerünk csak át nálam! Majd én jobban megölöm!

Átmentek nála: az is úgy járt, mint a prímásé. Mind a hét cigánnak agyonszurkálták a feleségeket. De bizon a szépen szóló hegedű egyet se hozott életbel! Igen ám, de gyűttek a zsaruk! Megölték a hét cigány a hét feleségeket, mind bebörtö-
nőzték őket. Csalóka Péter meg még most is él, ha meg nem halt.

Nyika

41. Hát Nyika ő egy huncut ember vót. Mindenkit meglopott, becsapott, de a lopás olyan vót, hogy az mindig igaz vót. Híre ment a dolognak. Azt mondja a király:

– Na, szeretnék én avval a Nyikával tanálkozni! Lopjon meg engem, ha megtud!

Elment a futárja, elküldte. Maga a király maga elébe rendelte.

– Jó napot, felséges királyom, hívatott, itt vagyok!

– No, ha itt vagy – azt mondja –, hallom, hogy mindenkit meg tudol lopni. Most engem lopj meg!

– Hát mivel, felséges királyom?

– Avval, hogy az istállóba a legszebb lovamat lopd el! De úgy vigyázz: egy ember a hátán fog ülni. Kettő fogja a kötőféket. Kettő fogja a farkát. Ha ellopod, neked adom, és gazdagon megjutalmazlak!

– Jól van, felséges királyom! Majd meglássuk. Mikorra kell? – azt mondja.

– Hónap reggelre!

A király elment, Nyika is elment. A király kiadta a parancsot a lovásznak, hogy vigyázzon: ha Nyika meglopja, akkor nincs állása tovább a királyi palotába. Hát intézkedett is a lovász – ilyen intézkedés, olyan intézkedés, majd meglássuk, hogy milylen...

Egy öreg bácsika jelenik meg az istálló ajtajába este.

– Há micsinálnak, jó vitézek? – azt mondja.

– Haggy már békét, öreg – azt mondja –, gyün majd Nyika! El akari lopni a lovat!

– Hohohó, lopná? Meg elviszi? – azt mondja.

– El, neked!... Nézd csak: én rajta ülök, kettő fogja a kötőféket, kettő meg a farkát. Ötünkül nem lopja el!

– Hát én nem tudom – azt mondja. Oszt ő vót Nyika. – Majd meglássátok, hogy mi lesz. De azért – azt mondja –, én is itt maradok órnek! De megengedik, hogy megvacsorázzak?

– Persze, há ülj le oda a küszöbre, ne, oszt egyell!

A Nyika elévett egy jó darab paprikásszalonnát, befele adja neki. Szerette a hasát. Közbe elővette a kulcskát, jól meghúzta. Hőj, összenéznek a katonák: de jó bort íhat! Bor vót abba, de azt Nyika nem itta, csak úgy tette, mint itta vóna. Tele vót álmosporral! Aki abból egy fél decit lenyel, az már tizenkét óra hosszaig úgy alszik, mint a dinnye.

– Nem adol? – azt mondja az egyik katona.

– Nem mertem az urakat megkínálni. Kicsit csak – azt mondja –, mert nekem is kell!

Hát egy-egy jó kortyot azért leszörpöntettek belüle, kettőt is. Hát Nyika csak ott maradt, a katona ráült a ló hátára, kettő fogta ja kötőféket, kettő fogta ja farkát.

– No, gyere, Nyika!

Nyika meg megint ivott, hogy jókat itt vóna. Nem itt! Odaviszi a kulcsot.

– Csak egy kortyot – azt mondja –, nem sokat. Nekem is maradjon!

Ez is itt, az is itt aki a farkát fogta, az is itta, végtére a bornak még a fele se fogott el, mert Nyika nem itta – minden katona elaludt.

Jujujuj, a király ha hallotta vóna, hogy horkoltak! No, akkor Nyika nem szólt semmit, a tarisznyáját félretette, behozott egy kendertilót – maga ismeri? –, rátette a nyeret; aki a lovon ült, rátette, rákötözte. Aki a kötőféket foga, adott nekik egy madzagot, aki meg a farkát fogta, kezébe tette a söprűt. Fel a hátára a cuccot, elvágatott Nyika.

Hát hajnalra ébrednek a katonák, azért a' kissé kiszállt a fejekből valamennyire. Aki rajta ül, azt mondja:

– Fiúk, baj van, gyűjtsatok világot, mer én már nem a lovon ülök!

– Dehogynem, hát hol ülnél! Itt fogom a kötőféket.

– Én meg a farkát!

– Nem bánom, de baj van! Töri igen a faromat, a nyereg meg nem töri!

Gyűjtnak gyufát, hát min ülnek: lónak híre-hamva sincs. Megvirrad, felébred a király, Nyika belovagol a ló hátán.

– Felséges királyom, itt a ló, elloptam!

– Hm, hm...

No, kapott oszt az öt katona! De hát híjába, a ló el vót lopva, Nyika élt.

– No, ide figyelj – azt mondja Nyikának –, ez már neked jól besikerült. De mostan ha a feleségem hálóingét el nem lopod, vége az életednek!

Nyika elment. Nem szólt ő egy szót se. Hát ment. Közbe besetédett. Takarodó mindenütt, bizony a király is lefeküdt, meg a királyné is. Nyika csinált egy szalmabábút, olyat, mint ő. És aztat kint hagyta az udvaron. Bement. Halkan. Hát alszik mindenki. „No, hadd aludjanak!” Csinált is ilyen habarás félét: korpával megkeverte a vizet jó sűrűre, felemelte a királynén meg a királyon a paplant, szétnéz, alszik: sütyt! – leöntötte, betakarta, kiment. Hát aludtak a király, a királyné istenigazába, de a királyné felébredt.

– Jaj, jaj, jaj! – azt mondja, felébredt. – Nagy baj van, kedves férjem, még így sose jártam!

– Hát hogy?

– Hát összemajszoltam magam.

– Hát akkor micsináljak? – azt mondja.

– Hát bizony mán ebbe nem fekszek! – levette a hálóingit, oszt kihajintotta az ajtósarokba.

Nyika csak erre várt. Ahogy kihajintotta, felvette, oszt kiment. A szalmabábút meg betette az ablakba. Néz a király:

– Te, ide figyelj, itt Nyika lehetett! Eltűnt a hogyhíjál!...

– Né, ott van, ne, nézd csak, az ablakba ott áll!

Hát a szalmabábú vót. Veszi a király a puskát: durr! – odahúz neki. A szalmabábú leesett.

– Na, most mán agyonlőttem!

Hát kérem szépen, ha agyonlőtte, meghalt Nyika, nincs mese. Fogta a király, hogy meg ne tudja senki, elvitte, kivitte. Mondja a feleségének, hogy:

– Kimegyek, oszt elásom a kertbe, hogy meg ne tudják, hogy Nyikát én lőttem agyon. Mer azé mán az furcsa vóna, hogy így járt, ne. Hiába én vagyok a király, rontaná a nevem meg a becsületem.

– Jól van – azt mondja.

Erre a király, hát a mámorosan, álmosan kivitte a szalmabábút – hát ő nem nézte ő azt meg, ugye, az vót ne, azt tudta, hogy Nyika. Ásott egy nagy gödröt, oszt: bele.

Nyika meg addig bement az asszonhoz.

– Halod-e – azt mondja; elváltoztatta, igen jól tudta ismertetni a hangját a királyéval –, add ide csak a gyűrűdet, a fogát hagy verem még kil – azt mondja.

A jegygyűrűjét. Hát az asszon mit se sejtett. Lehúzta a jegygyűrűjét, odadta Nyikának. Nyika elvitte a hálóinggel együtt. A király elásta. Megy be, szakadt rúla a veríték.

– No, micsináltál? – azt mondja neki az asszony. – Kiverted-e legalább a fogát jól?

– Hát mér vertem vóna ki?

– Hát a gyűrűt nem azér vitted el?

– Milyen gyűrűt?

– Hát itt vótál, hogy a Nyikának kivered a gyűrűvel a fogát!

No, akkor már a király nem gondolkozott, akkor mán tudta, hogy itt baj van. Lefeküdtek; nem is tudtak aludni. Reggel beállt Nyika.

– No, felséges királyom, nem csak a felesége hálóingét loptam el, itt van, még a jegygyűrűje is itt van!

Hát oszt a király nem tudott micsinálni, gazdagon megajándékozta Nyikát. Oszt tovább még nem tudom, folytassa-e még ezt a huncut mesterséget?

Péter és Pál

42. Péter és Pál, tudjuk, nyárba összeférnek a naptárba. De nem így a két szomszéd! Mer Péter és Pál szomszédok vótak. Péter egy dúsgazdag öregember, Pál meg egy nagyon szegény ember. Ez a Péter mindig veszekedett. Hát igaza vót. Pálnak vót egyetlen egy kakasa. És ez a kakas, mivelhogy nem vót tyúkja, mindég Péteréknék vót. Ezt meg Péter nem tűrte. Hát hogy a fenébe? Péter nem tűrte a Pál kakasát. Egyszer oszt mondja neki:

– Ide figyelj, Pál, ha megfogom a kakasod, kitekerem a nyakát! Hát mindig nálam van – hát a tyúkok ott vótak úgye, azért ment szegénke –, edd meg vagy öld meg, vagy azt csinálsz vele, de én nálam – mer irigy ember vót – ne gyűjjön többet!

Jól van. Fogta Pál a kakast, a hóna alá kapta, elvitte az uraságnál.

– Fölséges uram – azt mondja –, hoztam magának egy csöpp ajándékot!

– Hát mit, Pál? – azt mondja.

– Hát egy árva kakasom van – azt mondja. – Magának adom ajándékba.

– Hát te vagy a falu legszegényebb embere. Gyereked annyi van, mint égen a csillag, még tán eggyel több. Hát mért nem adod nekik?

– Hát mit ennének ők abbúl? Még a fogukra megkóstolni se jutna. Így gondoltam én, nem kóstolják ők meg, egyék a szegénységet, fogyassza el az úr egészséggel!

Hah, gondolkodik az úr, egy csöppet olyan vicces ember vót ő.

– Na, jól van, Pál – azt mondja. – Elfogadom. Egy feltétellel. Te fogod szétosztani a családba. És ha mindenki igazságosan megkapja a magaét, nagy jutalomra számíthatol. De ha nem, akkor jó botütésekre.

– Jól van! – azt mondja Pál. – Legyen úgy, uram.

Szólt a szakácsnak: készítse el a kakast. Elkészítette. Délbe fölterítette. „De egészből – meghagyta az úr. – Majd Pál ossza szét!”

– Na, Pál – azt mondja –, oszd el a családba igazságosan ezt a kakast!

– Jól van, uram – fogta a villát és a kést –, a következő szavakkal mondja: A fej, a ház feje az úr, a nyak és a fej az egy, a nyak a feleség. Tehát az úr és a feleség egy. A fej és a nyak megint egy. Ezt kapja az úr! – és levágta a nyakát.

A nyakáról meg a fejét. Odatette az úrnak a fejét, a nyakát meg a feleségének.

– Itt van a két szárnya. Hogy a fiúk – két fia vót, meg két jánya is. –, a fiúk jobban tudjanak írni, ők kapják a szárnyát.

Egyiket az egyiknek a tányérjába tette, az egyik szárnyát, a másiknak a másik szárnyát.

– A lányok igen szeretnek táncolni. Hát hogy jól tudjanak táncolni, a lábát meg ők kapják meg! – levágta térdbe mind a két lábát.

Az egyik látnak az egyik lábát, a másiknak a másikat.

– Hát most má meg csak én vagyok. A maradékot meg szegén öreg fejemnek én eszem meg!

Hát megette. Hát ő járt jól. Ugye az egész kakas az övé vót. Ezen az úr ollyat nevetett, hogy ilyen tréfásan szétszította igazságosan, igen gazdagon megjutalmazta Pál. Hazamegy Pál, hát telt-múlt az idő, vett magának házacsát újat épített, földet, lovat, szoval jól berendezkedett. Nézi eztet a szomszéd: Péternek hát miért, hát honnan van neki ennyi? Miből telik? Hát kíváncsi ember vót, hát hogy a fenébe ne? Elment hozzá oszt. Megkérdezte, hogy hát mi van.

– Hó, komám – azt mondja –, a kakast felvittem az úrnak. Megajándékoztam vele, ő meg visszaajándékozott – azt mondja – ennyivel.

– Egy kakasér ennyi ajándékot adott? – azt mondja. – Na megállj! Ha neked ennyit adott egyér, én meg elviszek neki ötöt! Hát akkor nekem ötször ennyit fog adni, hujjú, én gazdagabb leszek, mint ő! – azt mondja.

Összeszedte öt kakast, elvitte az úrnak. Mondja az úrnak:

– Kedves uram – azt mondja –, hoztam egy kis ajándékot.

– Ugyan, Péter, hát minek hoztad nekem?

De ő ajándékozási kedvvel van, szeretné megajándékozni, és a többi, nagy szöveget levágott.

– Jól van, Péter – elfogadom. – Most megsüttetem, és délbe te fogod szétszítani. De igazságosan, mer ha nem igazságosan osztod szét, ha igazságosan szétszítod, megjutalmazlak, de gazdagon, de ha nem igazságosan osztod szét, a bottal elveretlek, mint a hétfenekű dobót!

Szólta a szakácsnak, elkészítette az öt kakast. Hát szól az úr:

– Na, Péter, oszd szét a családnak az öt kakast! Meg hát magadnak is úgye.

Hát gondolkozik Péter, gondolkozik. Akkárhogy rakta, akkárhogy forgatta, akármit tett, nem tudta, hogy most... Az úr is vótak ugye hatan. Ő vót a hetedik. Most öt kakast igazságosan, no, hogy osszon szét, hogy ott mindenki igazságosan kapjon? Nem és nem és nem tudott. Mán lassan a vacsora közeledett, még akkor izzadt, nem tudta.

– No – azt mondja a szolgának –, eridj, hídd el Pált!

Pál megjelent. Mondja neki:

– Ide figyelj, Pál: itt van ez az öt kakas. Oszd szét a családnak meg magadnak!

– Jól van, uram – azt mondja.

Vette a villát, a kést, mondja a következő szavakkal:

– Kedves uram – azt mondja –, én mindég úgy tartottam, hogy három a magyar igazság. Az úr meg a felesége az kettő, meg egy kakas az három. Maradt

még négy kakas. A két fiú meg a kakas: az is három. Még maradt három kakas. A két lány meg egy kakas: az is három.

– Így van – azt mondja az úr. – De maradt még kettő!

Azt mondja:

– Két kakas meg én: az is három. Jó étvágyat mindenkinek!

Megebédelték. Szólt a szolgának, behozott egy jó botocskát, meg a korbácsot, oszt Pétert összevágatta úgy, hogy alig tudott hazamenni. Pált még gazdagabban megjutalmazta.

A mindentudó doktor

43. Hát vót egy nagyon szegény ember, nem tudott mán még annyit se keresni, hogy megéljen. Kapta magát, nagy betűvel kiírta a kapufélfára: ITT LAKIK A MINDENTUDÓ DOKTOR! Hát kiírhatta, mert nem ment hozzá senki. Nem-e? Nem telt bele még egy három nap se, egy nyalka öltözetű fiatalember jött, hogy:

– Doktor úr, jöjjön, itt van a hintó, menjünk az úrnál! Ez a kérése.

– Hát gyerünk.

Összeszedte a ruháskáját. Hát mi vót? Egy üres táskája, nem vót neki semmi mása. És elvitte a hintó a város legnagyobb urához.

– No – azt mondja az úr neki –, ide figyeljen, mindentudó doktor úr, én má beteges vagyok, a feleségem meg terhes. Azt kell magának megmondani, hogy ki lesz fiú vagy lány, mer ha meghalok, legalább tudjam, hogy mi fog születni.

Evvel bevezették a szobájába, hogy ez az ő szobája. Behívatta az úr a feleségét – gyönyörű szép asszon vót –, ha már eléggé ott állt, hogy közeleg az idő, hogy megszüln. Mondja neki az úr, hogy:

– No most azt mondja meg, hogy mi lesz: fiú vagy lány?

Ránéz a mindentudó doktor:

– Hát – azt mondja, megrántja az egyik vállát –, ha így mondom, fiú, ha úgy mondom, lány; ha így mondom, lány, ha úgy mondom, fiú.

De mindég ezt vitte. Hát jól van, kimentek. Azt mondja az úr:

– Ide figyelj, anyukám: itt kettő lesz! Fiú is, meg lány is.

– Ó, jaj!...

– Hát nem hallod, mit mond?

– Hát hallom.

– Hát várjuk kil!

De megmondta a doktornak: addig nem ereszti el, míg meg nem születik a gyerek. De ha igazat mondott, nagy jutalmat fog kapni. Közbe az asszonkának meg elveszett egy gyűrűje. Há mán amivel esküdtek. Karikagyűrű, olyan aranyűrű vót úgye. Mondja ja az úr a mindentudó doktornak, hogy:

– A gyűrűt is keríjje meg, mer ha megtudja, hogy itten tolvajok vannak, annak – azt mondja –, nagyon nagy büntetésbe fog részesülni! És itten többet tolvaj nem szolgálhat.

– Jól van – azt mondja a doktor –, erre még ráérünk.

Hát az úr elment, ő maga maradt. Majd oszt hozták az ennivalót, az ebédet. Hát bizony, mán éhes is vót alaposan. Megy a szolga a levessel:

– Na, itt gyün mán az első! – azt mondja.

A szolga leteszi, kimegyen. Ő a másodikat nem viszi be! – azt mondja.

– Há mér?

– Há mér? Hát tudja, hogy én loptam el a gyűrűt, hogy mink loptuk el! Azt mondta, hogy: itt gyün már az első!

Hát ténleg nem mert bemenni – bement a másik. Vitte a második fogást. Ahogy megyn, mondta a szegény ember, még hol vót ő, a doktor úr ilyen helyen. Azt mondja:

– Na, itt gyün mán a második! – azt mondja.

Jaj, az se mert vóna bemenni tovább! Mondja a harmadiknak:

– Eridj be te, hát téged nem tud!

Hát oszt ő is bevitte a harmadik fogást. Mikor kinyílik az ajtó, viszi a tálcán az ennivalót...

– Nahát – azt mondja –, itt gyün mán a harmadik!

Letette, kiszaladt.

– Fiúk, tudják mind a hármunkat! Most mi lesz?

– Hát mi vóna: bemenjünk, oszt beszéljünk vele, hogy ne áruljon el, megjutalmazzuk, de bőven! – hát vót nekik pénzük, mer jól kerestek.

Úgy is vót. Bementek, oszt megmondták a mindentudó doktornak, hogy ők lopták el a gyűrűt, odadják neki.

– De hát – azt mondja a doktor – ez nem megy ilyen könnyen.

– Nem? – megfizetik; ez meg az, csak valamit tanáljon ki.

Kinéz az ablakon, hát lássa, hogy a baromfiudvar tele van kacsával. Mind fehér kacska, csak egy van benne, akinek a szárnyán van két folt.

– Na, ide figyelj – azt mondja a szolgálknak –, lemegy, megfogod azt a kék szárnyú kacsát, és beledobod a begyibe! – mer a kacska elnyeli egy kis ennivalóval.

Úgy is vót. Felmegy a szolga, jelenti a doktornak, hogy elintézett mindent. A kacsában van a gyűrű.

– No, híjjátok, szóljatok az úrnak!

Felgyün az úr.

– No, mi újság van? – azt mondja.

– Hát ide figyeljen, uram – azt mondja –, tessék lenézni az udvarra.

Az úr nézett.

– No, mit akarsz evvel mondani?

– Lássa azt a kék szárnyú kacsát?

– Látom, doktor úr.

– Vágassa el a nyakát!

– Jaj, hát az igen kedves kacsám!

– Azt mondtam, hogy vágassa el!

Szól a szolgálknak, lement, megfogták a kacsát, elvágják a nyakát.

– Vegyék ki a begyit!

Kiveszik a begyit...

– No, ami benne van!

Hát a gyűrű vót benne.

– Tessék! – azt mondja az úrnak. – Itt van! – azt mondja. – Ez a kacska nyelte el a gyűrűt.

Hőj, az asszonnak vót nagy öröme. Hogy megvan a karikagyűrűje! Hát oszt nagyon gazdagon meg is jutalmazták, ezér a mindentudó doktort, meg plusz a három zsvány is megjutalmazta. Közbe meglettek a gyerekek: valóban kettő vót, egy fiú meg egy lány! Hej, örült az úr! Húzatta a cigánnyal! Megjutalmazta gazdagon a doktort. Vót mán pénze, nem törődött ő má semmivel. Hát osztan most mán vége a tudománynak, haza kell menni. Hát ahogy mentek ki, kísérte az úr ki a doktor urat, gyönyörű két sor cseresnyefabokor vagy fa a járda szélén. Igen jó kedve vót az úrnak. Belemarkolt abba a cseresnyébe – akkor virítottak.

– No, doktor úr, most mondja még meg, hogy mi van a markomba! Még kap tíz aranyat!

– Jaj, no cserebogár – azt mondja –, most szorítanak téged utoljára!

Az úr megfogta, fődő vágta: ténleg cserebogár vót. De ő nem arra mondta – őt hitták Cserebogár Jánosnak. És azt mondta, hogy: no, cserebogár, most szorítanak utoljára. Megkapta a tíz aranyat, boldog ember lett, most is él, ha meg nem halt.

Buta Kata meg az ura

44. Valamikor réges régen élt egy házaspár. Az asszont hitták Katinak, az embert hitták Matyinak. Matyi egy rettentő csendes, jó szorgalmas ember vót. De már Kati egy elég szélhámos asszonka vót. Mondja egyszer Matyi Katinak:

– Ide figyelj, Kati lelkem, megyek szántani, délbe hazagyűvök. Jó ebédet csinálgál, meg egy kis itóka is legyen mellél!

– Jól van, Matyikám, csak eridj!

Matyi elment. Kati is elment a szomszédba. Addig beszéltek, hogy má majd dél vót. Húj, semmi ennivaló nincs! No, nem baj! Föl a padlásra, levagdalt egy kolbászt, lehozott egy szálát, belé a serpenyőbe, zsírt alá, süti. Na, azt mondja, ehhe' még egy kis itóka is kell! Mikor már az egyik ódala szép piros vót, megfordította,

oszt vette a kancsót, le – a ház alatt vót a pince. Megnyissa a csapot, aláteszi a kandit...

Hünye, akkor jut eszébe, hogy a macskát meg benn felejtette a házba, ahol a kolbász sül. Hát a fene megeszi azt a macskát, azt mondja, szereti az is – nem-e fogja megpákoszolni? Szalad fel, hát nem hogy megpákoszolni, má vittel! Kivette a serpenyőből a huncut macskája. Hőej, Kati fel a seprűt, utána! Megyen, megyen a macska ki a kertnek, ki a mezőnek, Kati utána. De hát nem bírta megfogni. Hú, akkor jut eszébe, hogy a kancsót meg alatta hagyta, hogy a bort nem zárta el. Visszal

Megyen le a pincébe: tele van borral a pince alja! Hát az utolsó csepp pont akkor cseppent ki a hordóból, mikor ezt látta. Ahogy ottan nézegeti, még ami a kancsóba vót, azt is feldűtötte véletlenül. Ah, vigyen az ördög, ha a többi kiment, ezé se kárabb érte! No de hát most Matyi hazagyün, össze fogja szidni, hogy ilyen csúnya a pince földje. Vót ott egy jó zsák liszt, fogta a zsák lisztet, leszórta a pince földjére. Jaj, de szép fehér vót!

Hát ahogy megyen fel, Matyi gyütt. Dél vót.

– Hej, Matyikám, meggyüttél?

– Meg, Katikám! Főztél-e jó ebédet?

– Hohó, te ha látnád – azt mondja –, micsoda illata van – azt mondja –, vót!

– Há minek?

– Hát azt a nagy szál kolbászt megsüttem – azt mondja.

– Ahhah, az osztan jó lesz!

– Há', csak jó vóna – azt mondja. – Mán a macska megette.

– Híj, az éjjelét neki! Látod, mért nem vigyáztál rája? Van-e egy csöpp itóka?

– Hm. Az is vót, de mind kiment – azt mondja. – Míg a macska vitte a kolbászt, addig a bor meg kiment. De ne haragudj meg! – azt mondja. – Tele van a pince szórva liszttel. Ott vót a zsák liszt, beleszórtam. Szép fehér!

Hm, tépte a haját Matyi! Hát Úristen, mi lesz ezzel az asszonnyal: hát a kolbász, a bor, a liszt – eh, itt valamit csinálni kell! Összeszedte mind a pénzt, ami vót – vót ott még arany is, mer Matyi szorgalmas ember vót.

– Ide figyelj, Katikám, most én eztet eldugom. De hozzá ne nyúlj, mert ha hozzá nyúlsz, akkor hét baj lesz! Elásom az istálló küszöbe alá, és azt hogy csak én vehetem ki. Te nem nyúlhatol hozzá!

– Jól van, Matyikám – azt mondja.

Hát Matyi oszt megitt egy nagy pohár vizecskét, oszt elment megint szántani. Alig hogy elmennek, elmegy Matyi, hőj, kiabálnak:

– Csuprot vegyenek, ibriket, lábast, tálast, ezt-azt! – hát ilyen edényárúsok jöttek be.

Nézi Kati, nézi...

– Tudják mit – azt mondja –, vennék én ebből sokat – azt mondja –, de egy fillérem sincs. Az uram elásta, oszt meghagyta, hogy hozzá nem nyúljak. Hacsak maguk ki nem ásik; osztán maguknak nem mondta, hogy ne nyúljanak hozzá.

Úgy is vót. Kiásik. Jaj, mikor meglelték a sok pénzt, aranyat, ékszeret, ott hadtak mindent. Fel a pénzt, elmentek. Nem annyit ért az a pénz mint amit ők ott árultak. Hát Kati ott gyönyörködött a sok edénybe; hát most micsináljon vele, neki is van. „Na nézd, azt mondja, milyen szürkék ezek a kerítéslécek” – azt mondja. Kiverte a feneket, oszt ráhúzgálta. Ój, süttött a Nap, olyan csillogás-villogás vót, hogy Kati még pattingót is hánt örömébe.

– Igen ám, de jött haza Matyi. Má estefelet vót.

– Hát mi ez a nagy fényesség?

– Hát mi vóna: én vettem – azt mondja –, de ne haragudj meg, én hozzá se nyúltam! Kiásták ők, oszt elvitték a kereskedők.

– Hát merre?

Elmondta oszt Kati, hogy merre mentek.

– Hát lelkem – azt mondja –, itten mese nincsen, menjünk utánok, oszt vegyük el a pénzt tőlök! De hozzá valami enniavalót, mer máma még nem ettem!

Hát mondom, Katiék, vagy Matyiék jól álltak. Öt gomolyasajtot és egy nagy darab vaját betett a kosárba, oszt má mennek.

Hát elég dombos vót az ódal, arra mentek. Kati ment hátul, Matyi elől. A föld fel vót szántva. „Szegény föld, de nagyon kívágnak, azt mondja Kati. Hát majd én megkenem nekik, azt mondja, mer hogy fájhat ez, összehasgatják a hátát!” Hogy a barázdák vótak. Fogta a vaját, oszt kenegette befele, ne. „No, igaz, most má jó?” Ahogy hajlong, hajlong, egy gomolya sajt kigurult a kosárból. Le az árokba, júj, de ment! „He, a bolond, azt mondja, micsinált. Hát én fogok utána szaladni? No majd visszagyün!” Fogta a másikat, utána gurította. „Eridj, azt mondja, hozd vissza!” Hát egy se gyütt vissza. Fogta a harmadikat: „No, hozd vissza tel!” Az se hozta vissza. „Hm, azt mondja, biztos eltévesztette az utat.” Utána a negyedik gomolyagot. Hőj, ott nincs, oszt nincs, az se. „Hát ezek mán kettesbe dáródóznak, párosába...” Még az ötödiket is utána küldte. Nem hozott semmit. Megyen osztán Kati nagy lelkendezve Matyi után. Utol is érte, mert igen bírt menni.

– Gyere, Katikám – azt mondja –, hagy eszek valamit, mert igen megéheztem!

– Jaj, jaj, csak enné, nincs semmim! – az mondja.

– Hát nem hoztál?

– Dehogynem – azt mondja –, hogyne hoztam vóna, mikor – azt mondja –, így és így jártam vele.

Hűm, szidta igen Katit.

– Hát az ajtóra vót-e gondod – azt mondja – otthon?

– Dehogy vót – azt mondja.

– Na akkor meg oda bemennek a zsványok, ellopnak mindent. Se kaja, se ajtó... na, eredj haza, oszt legyen gondod rá, meg hozz valami ennil

Matyi osztán mondta, hogy majd megvárja. Kati hazamegyen, az ajtót leveszi, felkötí a hátára. Egy korsó ecetet rákötött, vót ott olyan gázos kükény, míg jól meg nincs éredve, de akkor se jó. Hát azt mondja: „Nem szereti Matyi a sajtot, majd viszek neki egy kis kükényt, hagy egye aztat!” Ment oszt utána. Utol is érte. De bizon má hogy ők bementek az erdőbe, el is setétedtek. Hát micsináljanak? Mindegy, utána kell menni a rablóknak... vagyis a kereskedőnek, mert vissza kell szerezni a kincset. Hát aludni is kéne most má, mer már nem mertek aludni, mer féltek a vadállatoktól. Felmásztak, de ott vót egy kis tisztáson egy nagy terebélyes fa, felmásztak a tetejibe. Nem a legtejebe, de hogy jó helyek legyen. Oszt ott vártak. Matyi szunyókált, de Kati nem tudott, mert az ajtó igen nehéz vót – ugye a hátán vót.

Hát, ember, egyszer jön tizenkét zsvány. Letelepdednek a fa alá.

– No – azt mondja a vezér –, most má ide a kincseket, iderakjuk, majd reggel, ha megvirrad, elosztozunk egyenlően!

Jól van. A rablók oszt aludtak. Igen ám, de Katinak mán igen nehéz vót a cuccja. Azt mondja:

– Matyikám, én kiöntöm ezt a kükényt, mer már igen nehéz!

– Ki ne öntsd – azt mondja –, mer észrevesznek, megöl ez a tizenkét zsvány!

– Nem bánom én – azt mondja –, de már akkor ki is engedte a kükényt.

Hullnak a rablóknak arcokra, satöbbi.

– Hú – azt mondja –, hull a makk a fáról!

Aludnak tovább. De az ajtó csak nehéz vót! De hát Kati ő azt nem tudta.

– Héj – azt mondja –, én kiöntöm ezt az ecetet is – azt mondja –, mán nem bírom tovább!

– Ki ne öntsd, mert észrevesznek.

– Dehogynem, kiöntöm én!

Ki se mondja, mán ment is ki a víz, vagyis az ecet a korsóból.

– Hőj – azt mondja azt egyik rabló –, fiúk, mán virrad – azt mondja –, mer hull a harmat – azt mondja.

Hm, aludnak tovább.

– Hőj – azt mondja Kati –, most mán lehajintom az ajtót is, mer már nem bírom! – azt mondja.

Püff, jaj, mondott Matyi mindent, le, rá a rablók közé. Jaj, megijednek a rablók!

– Itt az ördög, lehullott a fáról! – azt mondják.

Futás, mind az egész! Hát egyet elkapott, mer a lába is lesántult. Ő oszt kiabálta, hogy:

– Ember ló! – ember vót; de: ember ló.

Phej, a rablók még jobban szaladtak! Mind elszaladtak. Hát közbe megvirradt, Kati meg Matyi leszálltak a fáról, összeszedték a sok kincset, hazavitték. Nohát

oszt jól ment soruk. Rengeteg ékszer, kincs, arany vót. Ha Katinak egy csöppet több esze lett volna, ilyen sorsuk oszt sose lett volna.

Akinek két szerszámja van

45. Azt mondja ja az egyik jány: ő csak olyan legényhe' megyen férjhez, akinek két szerszámja van. Egy szegény öreg katona leszerelt. Ez is sokat vót katona. A katona meghallotta, hogy a jány mit mondott. Osztán a fiú egyet gondolt. Reggel látta, mikor a ján megyen, megállt vizelni. Félig vizelte magát, letette, a más oldalról is kivette. A ján meg nézi, egyre nézi. Elgyün egy hét, mindig ugyanezt csinálta. „Hát, azt mondja, ennek kettő van!” – azt mondja a jány. Hozzáment feleségül.

Hát kérem szépen, eljön a nászéjszaka meg ugye a többi, ami következik. Nem vót megelégedve a jány. Azt mondja egyszer neki, az urának:

– Ide figyelj mán, kedvesem – azt mondja –, vedd má elő a másikat is – azt mondja –, oszt hadd gyűjjön má az is!

– Tudod mit, édesem – azt mondja –, láthatod, hogy szegény katona vótam. A pap úgy esküdtetett meg, hogy nem vót pénzem, oszt kőcsön kérte – azt mondja –, hogy adjam neki zálogba az egyiket.

Nem szólt a fiatalasszony semmit. Másnap az ember elment munkába, az asszony el a papnál.

– Tisztelendő úr – azt mondja –, hát mér bán énvelem ennyire ki?

– Hát mér, jányom?

– Mér? Hát csak azért, mer így és így csinált az urammal!

– Hát hogy?

– Hogy? – azt mondja. – Hát az izéjéér esküdtetett meg, osztan ő meg a...

Adja vissza!

Kapcsolt a pap.

– No, gyere, aranyom, vagy jányom!

Odacsavart oszt neki. Nem úgy, mint az ura. Hazamegy az asszony. Jön az ura.

– Te ide figyelj, ha oda is adtad, mér nem a rosszabbikat adtad, mér a jobbat? Most a jobbikér járnak el minden este?

A pap, a kántor és a harangozó

46. Vót egy szobrásznő. Évikének hitták, Gyönyörű nő vót. Gyönyörű szobrokat csinált. Csak egy baj vót nála, nem is baj vót az, hogy ő hogyhíjálta, hogy kiköltözik városról falura. Kiment falura, vett egy olyan helységet. Igen szép ján vót, de vallásos nő vót. Szeretett jáni a templomba. A papnak igen megtetszett.

Mondja neki, mikor adta a kenőcsöt – mer' én református vagyok, de tudom így a hogyhíjakot –, hogy:

– Hölgyecském, mikor mehetnék nálad el – azt mondja – egy estét eltöteni?

De becsületes nő vót, hallani se akart róla. Igen ám, hogy a pap, de még a kántor is rávetette a szemét! A pap egy csöppet idősebb vót, de még telibe vót abba, hogy amit ő óhajtott. De még a kántor. Akkarmikor ment, mindig a fülébe súgtak. Vagy innen, vagy onnan. A harangozó meg még legtöbbet, mert a persely tartotta, oszt nem a pénzt kérte, hanem, hogy:

– Mikor mehetnék el nálad? – azt mondja.

Ez tovább folyt.

Egyszer osztán egyet gondolt a nő. Hát majd kiderül, hogy mit. Mondja a papnak, hogy:

– Szombaton este 8 órakor!

Mondja a kántornak, mikor ment:

– Hát szombaton – azt mondja –, olyan fél 9-kor!

A harangozó is ment, mert mindig zaklatták; hát azt mondja:

– 9-kor!

Na, jól van. Évike, a szobrásznő ott vót, már ugye este setét vót. Megyen a pap:

– Isten hozta, tisztelendő úr, hát tessék helyet foglalni!

– Tudod, jányom, minek gyűttem?

Azt mondja, hogy:

– Persze, de hát egy kicsit beszéljünk is. Meg – azt mondja – nem így ruhástúl – azt mondja –, le kell vetkezni meztelenre.

Hát a pap örült mán, hogy le is vetkezett. Ahogy ott molyolnak... de a fél óra eltelt. 8-tól a fél 9. Gyütt a kántor. A pap:

– Jaj – azt mondja –, Évike, most micsináljunk?

– Gyűjjön be gyorsan a másik szobába – oszt ahol a szobrok álltak –, álljon ide, mint a szobor, úgy, na!

Odaállt a pap.

– Várja meg a fejleményeket! – azt mondja.

No, kimegyen, már be is lépett a kántor. Hát ahogy belép, mondja ő is, rátért ő is a lényegre. Hát azt mondja:

– De hát ruhástúl nem lehet, le meztelenre!

De mán mikor levetkezett, elgyütt a 9 óra. Gyütt a harangozó.

– Juj, juj!...

– Gyűjjön – azt mondja –, ne, ide be a szobába, aztán álljon oda arra a talpazatra, ne, a szobor helyére!

Odaállt. Évike kiment, a harangozó meg gyütt.

– Meggyűttem!

No, megbeszélük a dógot, így-úgy, amúgy, hát kérem szépen, megint már mondta neki, hogy le kell vetkezni meztelenre, mer így... Odaállította a sorba.

– Álljon fel a szobor helyére! – mer benn még kettő vót ottan.

Felállt a pap, a kántor meg a harangozó... Mer megint zörgettek. Hát gyütt két illető. Mondják, hogy:

– Szép szobrokat tud csinálni, úgy hallottuk, hadd nézzük meg őket – azt mondja.

Hát azt mondja Évike:

– Nincsen csak három – azt mondja.

– Hát nézzük már meg őket!

Viszi a lámpást – mer még akkor villany nem vót. Osztán nézik. Hát azt mondja a nő:

– Ez tiszta hasonmás egy szobornak – azt mondja. – Csak egy baja van.

Azt mondja Évike:

– Hát mi? – azt mondja.

– Hát az a baja, hogy nagyok a faszjaik.

– Ó – azt mondja –, az semmi!

Kihúzta a szekrény, kivett egy ilyen kést:

– Leccsapom mindnek! – azt mondja.

Jaj, mikor oszt ment a paphó: felugrott, futás! Mind a három elszaladt.

Hát ez már ki vót tárgyalva ugye, azt mondtam, hogy majd kigyün. Elgyün a másnap, a vasárnap, mennek misére. Mintha mi se történt volna. Bemegy a nép.

A pap kezdte az éneket:

– Szép lány az Évike...

Rávágja a kántor:

– Száz pengőt is megérne...

Akkor a harangozó belerázza a csengőt, hogy:

– Ha el nem szaladunk, fasz nélkül maradunk!

Jó reggelt, tisztelendő úr!

47. A cigán dógozott a papnál. Hát azt mondja:

– Oszt mi lesz a fizetés, tisztelendő úr?

– Majd az Úr megadja nektek. Tudod mit – azt mondja –, aki leghamarább köszön egymásnak reggel, az vagy sokat kap, vagy nem kap semmit a munkáért.

Jól van. Bealkonyodott. Elment a cigány, a pap is bement a szobájába. Ott a szobája előtt ki vót nyílvá, ilyen szép hársvirágzás vót. Vót egy gyönyörű hársfa, oszt a cigán meg nem ment haza, hanem felült a hársfára. Hát hallja a csengőt a pap, bemegy a szógálója.

– No, gyere már – azt mondja – téged várlak! – Hát azt mondja: – Már tudom – azt mondja – a szokásodat.
 Levetkeztette a szógálót, osztán:
 – Ez mi [az ágyékára mutat]?
 Hát azt mondja:
 – Iskola.
 Akkor megüti a tisztelendő bácsinak a szerszámját:
 – Ez mi?
 Hát azt mondja:
 – Ez meg iskolás gyerek.
 – No – azt mondja –, ha iskolás gyerek, akkor kűdjük az iskolába!
 Hát oszt kűdték. A cigán meg bekiált hogy:
 – Jó reggelt, tisztelendő úr!
 – Hohó, cigán, még este van!
 – Nem, mán mikor a gyereket iskolába kűdik, reggel van!
 Ő nyerte meg.

A vénasszony, aki férjhez akart még menni

48. Jancsikának vett az apja egy laptát. Nagyot. Oszt futballozott, pattogtatta. Már estefelé vót az idő, oszt a nagymama meg a csűrbe ült. Hát ugye ilyen rakodók. Babot fosztott. A kisbíró meg dobolt, mert akkor még doboltak. „Közhírré tétetik!” – minden olyan dolgokat. Hát kérem szépen, ahogy dobol a kisbíró, azt mondja neki a vén mama:

– Eredj csak, Jancsikám, hallgasd meg, hogy mit dobolnak! Mer én nem hallom ide, meg lassan járok mán – öreg vót a vénasszony.

Elmegy Jancsi... de baszott elmenni. Laptázott tovább, de a vénasszony nem látta. Gyün vissza.

– No, mit dobolt?

Azt mondja:

– Hohó, mamám, ha maga tudná?!

– Mondd meg gyorsan!

– Megmondom: azt dobolták, aki nyolcvan éven felül van asszony, ha nyakába tudja tenni a lábát, még férjhe’ mehet!

– Jancsi, jól van – azt mondta.

Elszaladt. A vénasszony gondolt egyet, addig küszködött, addig küszködött, hogy a nyakába tette a lábát – nyolcvan évestől az már szép eredmény! Jól van, de ki is kellett venni, oszt nem tudta.

Hát besetetedik, Jancsika is bemegyén, a vénasszony nincs.

– Hát eridj má, Jancsika – mondja neki a fiatalasszony, a menyé, mert fia vót az asszonynak –, nézd már meg, a mámi hol van?

Azt mondja.

– Hát a babot fosztotta.

Megyen ki: lássa, hogy mi van a vénasszonnyal. Szalad be:

– Apa, gyere rögtön!

– Há mi van?

Azt mondja:

– A mamát kikezdte a kutya!

Nem vót akkor bugyogó; a fiatalember megijedt.

– Hát bizon ki! – azt mondja – mer a szomszédba igen hamis a kutya.

Megyen ki, hát lássa, hogy mi van, a nyakába a lába. Hát nagy keservesen kivette – mer ordított a vénasszony.

– Hát – azt mondja – maga mit csinált?!

– Hát – azt mondja – ez a piszok inas – azt mondja – azt mondta, hogy aki nyolcvan éven felül van, azt dobolják, ha a nyakába tudja tenni a lábát, férjhe’ mehet.

– No, vén hülye – azt mondja –, hát még férjhez akar menni?